

КАРАСЬ Г. В.<https://orcid.org/0000-0003-1440-7461>

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна);
karasg@ukr.net

ПОСТАТЬ АРТЕМІЯ ВЕДЕЛЯ В КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ РЕФЛЕКСІЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

Висвітлено постать видатного українського композитора Артемія Веделя та його творчість у культурно-мистецьких рефлексіях української діаспори ХХ століття. Увагу зосереджено на трьох векторах: виконання хорової спадщини А. Веделя за межами України; наукові дослідження та публіцистика про композитора; збереження та публікації його хорових творів. Виявлено, що українська діаспора зробила вагомий внесок у вшанування пам'яті видатного українського композитора Артемія Веделя, збереження і популяризацію його хорової спадщини.

Ключові слова: композитор, хорові твори, українська діаспора, дослідження, виконавство, постать Артемія Веделя.

В українському мистецтвознавстві зроблено багато у справі дослідження постаті Артемія Веделя (1767–1808) та його спадщини. Однак залишається ще багато незаповнених лакун. Серед них – дослідження і популяризація творів композитора за межами України. Актуальним видається привертання уваги до внеску, який зробила українська діаспора впродовж ХХ століття для увічнення пам'яті про видатного композитора. Огляд публікацій діячів музичної культури та публіцистів української діаспори, нотних видань засвідчує, що висвітлення постаті А. Веделя та його спадщини є фрагментарним і потребує цілісності. В українському музикознавстві вперше означену проблему порушила І. Парфентьева [27]. Ширше висвітлення вона знайшла у нашій монографії [15], однак в ній не було створено цілісної картини представлення постаті Артемія Веделя у культурно-мистецьких рефлексіях української діаспори, що є метою даної статті. Для її досягнення необхідно вирішити такі завдання: виявити джерельну базу дослідження; здійснити її огляд; виокремити внесок української діаспори у дослідженні та популяризацію творчості А. Веделя.

Культурно-мистецьку діяльність з означеної проблеми представимо трьома векторами: виконання хорової спадщини А. Веделя за межами України; наукові дослідження та публіцистика про композитора; збереження та публікації його хорових творів.

Першість у виконанні творів А. Веделя за межами України належить Олександрю Кошицю (1875–1944). Саме він почав пропагувати твори композитора, ще навчаючись в Київській духовній академії та керуючи впродовж трьох років хором академії (1898–1901). Л. Пархоменко пише, що це була золота сторінка в історії цього знаменитого хору, означена не лише артистичною славою, але й відкриттям творчості А. Веделя [26, 6]. О. Кошиць пізніше згадував: «Тут почалась моя праця над улюбленим моїм Веделем, якого концерти, майже всі, я відновив після довгих

років заборони Синодом його музики. Я мав щастя невимовне стояти на хорах на його місці, спиратись на ті ж самі поручні, що й він, і співати під тими ж склепіннями, які він оголошував своїми геніальними піснями та які мурував Мазепа!» [7, 238]. Роздумуючи над джерелами стилю митця, Вадим Щербаківський вважав його продовжувачем стилю українського бароко, адже «ніхто не розумів так добре Веделя, як Кошиць» [39, 21]. Тож, емігрувавши до Європи, а згодом до США, видатний диригент не оминав нагоди виконати їх. Так, в концерті 4 жовтня 1922 року Український національний хор під керівництвом маестро в залі «Carnegie Hall» (Нью-Йорк, США) вперше виконав духовні концерти А. Веделя. Згодом, у святкових концертах на честь митрополита Андрея Шептицького у «Carnegie Hall» (Нью-Йорк, 31 травня 1936 року) та з нагоди його 75-ліття у «Town Hall» (Нью-Йорк, 29 грудня 1940 року) брали участь зведені українські хори Нью-Йорського округу (так звана «Сімка») під керівництвом О. Кошиця, які виконували у тому числі духовні твори А. Веделя («Покаянія отверзі ми двері») [3, 178; 3, 477].

Учениця О. Кошиця, субдиригентка Української республіканської капели під його керівництвом Платонида Щуровська-Россіневич (1893–1973) була ключовою фігурою хорового процесу у міжвоєнній Чехо-Словаччині. Диригентка була у постійному творчому пошуку. У концерті 14 червня 1938 року у Празі Український академічний хор під її керівництвом виконав духовні твори, у тому числі А. Веделя. Українська газета писала: «Духовні співи для українських концертів у Празі ще новинка. Правда, бували іноді концерти щедрівок та коляд, але на цей раз виконано суто духовні композиції, й треба привітати такі виступлення, що знайомлять з багатю ділянкою церковного хорового мистецтва» [16].

Хори Дмитра Котка (1892–1982) – основоположника професійного хорового співу у Східній Галичині – які активно концертували Польщею та Галичиною у міжвоєнний період, теж у своєму репертуарі мали твори А. Веделя. Цей діяч мав великий вплив на формування Мирослава Антоновича, який співав у хорі Малої духовної семінарії у Львові під орудою Д. Котка, а згодом, в еміграції у Голландії, створив «Візантійський хор» і 40 років співав з ним українську духовну музику, у тому числі і А. Веделя, записав окремі твори на аудіо носії [36]. Найглибше враження справило на молодого М. Антоновича виконання в інтерпретації Д. Котка «Покаяння» А. Веделя. Пізніше диригент згадував: «Дмитро Котко скупко дозував динамічну насагу хорового масиву і не допускав до непогамованих звукових вибухів. І саме ця сконцентрована і опанована енергія, що вирувала в могутніх, але приборканих звукових масивах, робила особливе враження. З усього того поривалася українська душа, відчувалася вибухова, але опанована міць української стихії. При виконанні «Покаяння» А. Веделя під проводом Дмитра Котка хор учнів перемінювався в якийсь могутній інструмент, що своїм звучанням наганяв мені дроз по тілу» [1, 115].

Особливого поширення набуло виконання творів А. Веделя після закінчення Другої світової війни. У період третьої еміграційної хвилі утворюється багато хорових колективів, частина з яких мали ознаки професійного рівня. У їхньому репертуарі твори А. Веделя займали почесне місце. Першим тут слід назвати хор імені М. Леонтовича (1943 рік, м. Львів) під керівництвом творця капели «Думки» у Києві Нестора Городовенка, який з 1945 року прибрав назву «Україна» (Аугсбург, Німеччина). Хор з великим успіхом виступав у таборах для переміщених осіб, містах та містечках Баварії, співаючи твори А. Веделя для українських та німецьких слухачів [38, 146–147]. У 1949 році диригент з хором прибув до Монреаля (Канада), де впродовж чотирнадцяти

цяти років пропагував українську хорову культуру, виконуючи різні твори А. Веделя. Особливою популярністю користувалися Ірмоси (великодні) композитора [18, 29].

Твори А. Веделя були в репертуарі таких хорів української діаспори: «Думка» з Нью-Йорку (1949) [24, 97–102], «Сурма» (Чикаго, США), «Дніпро» (Торонто, Канада, 1953, диригенти М. Дитиняк, В. Колесник), чоловічий хор «Україна» (Новий Ульм, Німеччина, 1980, диригент Є. Задарко) [33, 179–183], хор церкви св. Варвари (Відень, Австрія, 1774 рік, диригент А. Гнатишин, 1931–1939; 1956–1995), хор «Дніпро» (Олдгам, Англія, при парафії св. Володимира УАПЦ), хор «Горі Серця» (Перемишль, Польща, диригент В. Пайташ), хор при греко-католицькому соборі Св. Володимира Великого (Париж, Франція, 1952), чоловічого хору «Журавлі» (Польща, диригенти Я. Полянський, Р. Ревакович), камерний хор «Візантійон» (Прага, Чехія, інша назва – «Collegium Musice Slavice, диригент О. Дутко-Туркиякова), хор «Намисто» (Перемишль, Польща, диригент О. Попович), чоловічий богословський хор св. Романа Солодкоспівця греко-католицького богословського факультету Пряшівського університету (диригент П. Васьіль, 1993).

У 1970-ті роки у Нью-Йорку у кафедральному соборі Св. Володимира традиційно відбувались концерти «Постової Тріоди», де звучали твори А. Веделя. Серед інших виконувалось його тріо «Покаяння отверзі мі двері» [14]. Музично-виконавська та наукова інституція «Музікус Бортнянський», заснована у 1981 році у Торонто під керівництвом професійного диригента Мирона Максиміва 1 березня 1987 року у концерті, що відбувся в англіканській церкві св. Анни (Торонто) виконувала духовні твори А. Веделя. Не завжди можна точно встановити назву того чи іншого твору композитора, який виконувався, однак найчастіше це було «Покаяння».

З метою фіксації духовного хорового співу та його популяризації в діаспорі здійснена велика кількість аудіо-, відео- та грамзаписів. Практично кожен хоровий колектив другої половини ХХ століття записував свій репертуар, у тому числі й духовні твори. У кінці 1950-х років диригент Іван Трухлий записав у студії відомої американської фірми «RCA» платівку духовної музики з кафедральним хором Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ) св. Трійці у Нью-Йорку під назвою «Repentance» («Покаяння») – частини з Літургії українських композиторів Д. Бортнянського, А. Веделя, О. Кошиця та ін. [22, 25–27].

Музичне мистецтво відіграло важливу роль у відзначенні діаспорою 1000-ліття хрещення Руси-України (1988 рік). В умовах атеїстичної держави – СРСР, складовою частиною якої була на той час Україна – про широке офіційне святкування цього ювілею не могло бути й мови. Помпезно відзначали ювілей у Москві, а у Володимирському соборі в Києві духовенство російської православної церкви на Богослужіння допустили менше тисячі осіб за особливими запрошеннями. На Західній Україні Богослужби відправлялися в лісах та на приватних квартирах, а тому на українців, які жили і діяли у вільному світі, покладалася історична місія щодо відзначення важливої дати. Натхненником і організатором відзначення виступав патріарх Йосиф Сліпий, який об'єднав церковні кола Української Католицької Церкви (УКЦ), політичну, наукову та культурну еліту, «створивши свого роду національний фронт висвітлення духових вартостей Християнства в житті Українського Народу перед своїми недовірками і чужими скептиками» [37, 7]. Стоячи на засадах екуменізму, патріарх звертався до православних братів спільно відзначити ювілей, а також до митців, композиторів, «щоб кожний з них по своїм силам і спроможностям брав участь у відзначенні цієї найбільшої події в історії нашого народу, а всіх наших вірних, наші культурні, економічні та фінансові установи закликаємо, щоб

уможливити їм виконання їх плянів» [37, 13–14]. Ювілей об'єднав усю українську громаду для спільного і соборного відзначення історичної дати буття нашого народу. У багатьох країнах світу були створені Ювілейні комітети для відзначення 1000-ліття хрещення Руси-України. Американські сенатори, висловлюючи підтримку переслідуваних у Радянському Союзі УКЦ, у грудні 1987 року подали на затвердження конгресу США резолюцію «Про 1000-ліття хрещення Київської Русі». Президент Р. Рейган особисто взяв участь у святкуваннях цього ювілею з українськими католиками в США. До мистецько-імпрезової комісії крайового комітету у США (1985) увійшли діячі музичної культури Л. Крушельницька, Р. Савицький, К. Цепенда, В. Трухлий, І. Соневицький, Ю. Осінчук [32, 36].

Перший концерт, яким офіційно було розпочато відзначення ювілею, відбувся у репрезентативній залі в «Lincoln Center» (Нью-Йорк) 14 лютого 1988 року. Важливо, що у його програмі брали участь і неукраїнці: Американське хорове товариство з Атланти і оркестр Метрополітен-Опери (разом 175 осіб), члени Метрополітен-Опери – А. Добрянський, В. Полозов, П. Плішка, диригував Вільям Нолл. У програмі концерту поряд з іншими було виконано твори А. Веделя [32, 250–251].

Архиєпархіяльний Філадельфійський Комітет Тисячоліття УКЦ організував святкування з допомогою регіональних та місцевих комітетів. У величному концерті Тисячоліття 31 травня 1988 року Митрополічий хор під керівництвом Михайла Дябоги виконав твори А. Веделя перед численною публікою [32, 79]. Громада у Бриджпорті (штат Коннектикут) під проводом Роми Гайди 23 жовтня 1988 року організувала концерт духовних творів українських композиторів XVII–XX століть, що представляв історичну перспективу нашої музичної культури. Виконувались різностильові твори, у тому числі «Покаяння» А. Веделя. Склад хору був доповнений співаками ансамблю «Елмер Айслер Сінгерс», який складав ядро хору ім. Мендельсона з Торонто. Б. Марків відзначав високий професійний виконавський рівень хору, багатогранність програми та вдумливість ювілейного комітету щодо організації концерту, який був зразком для інших громад у відзначенні ювілею [15, 209]. На концерті був присутній голова Крайового комітету тисячоліття, композитор І. Соневицький. У Йонкерсі та Кергонксоні (штат Нью-Йорк) у святкуваннях (жовтень 1987 року; липень 1988 року) брав участь хор «Думка» з Нью-Йорку під керівництвом Семена Комірного. У його програмі були духовні твори А. Веделя [32, 163; 32, 176]. Під кінець святкувань у Нью-Йорку в «Carnegie Hall» 20 листопада 1988 року відбувся концерт української релігійної музики за участю 1400 осіб. Участь у ньому взяли найкращі мистецькі сили Америки й Канади: хор «Веснівка» з Торонто (диригент К. Зорич-Кондрацька), чоловічий хор «Прометей» та метрополітальний хор з Філадельфії (диригент М. Дябога), мішаний хор «Думка» з Нью-Йорка (диригент С. Комірний). У програмі концерту прозвучали духовні твори А. Веделя [6].

Центром відзначення Тисячоліття УП Церквою у США був український православний центр св. ап. Андрія Первозваного у Савт Баунд Бруці, споруджений з цієї нагоди. Святкування відбувалися під проводом митрополита Мстислава Скрипника. У домі української культури 6 серпня 1988 року відбувся концерт духовної музики хору парафії св. Андрія з Блумінгдейла (штат Іллінойс) під керівництвом Василя Трухлого, у програмі якого були твори А. Веделя та інших українських композиторів. З цією ж програмою хор виступив в університеті Нотр Дейм та Вітон Коледж, а також в українській католицькій церкві св. Володимира та Ольги у Чикаго [34, 220].

У Лондоні (Велика Британія) влаштовано величний концерт української духовної музики у найпрестижнішому залі «Royal Albert Hall». Цей концерт, що був

кульмінацією святкувань у Великій Британії, відбувся 29 травня 1988 року з благословення митрополита Мирослава Скрипника (УАПЦ) та кардинала Мирослава Івана Любачівського (УКЦ) за участю збірних хорів у складі 421 особи. Це були: «Думка» (Нью-Йорк, США, диригент – Семен Комірний), «Візантійський хор» (Утрехт, Нідерланди, диригент – Мирослав Антонович), жіночий хор «Веснівка» (Торонто, Канада, диригент – Галина-Квітка Кондрацька), «Український ювілейний хор 1000-ліття» під орудою диригентів Мирона Бучка та Степана Гуньки (200 осіб), що об'єднав хорові ансамблі та співочі гуртки з різних міст Великобританії. Були виконані піснеспіви з Ірмологіонів XVII, XIX століть, духовні твори А. Веделя та інших композиторів¹.

У програмі святочної академії, яка відбулася у королівській «Herkules Hall» у Мюнхені (Німеччина) 24 липня 1988 року, виступали чоловічий і мішаний хор «Україна» (диригент Є. Задарко), німецький хор «Маршінгер Сінгкрай» (диригенти Райнер Беннет, Освальд Шу). Серед творів, які виконували хори, був твір «Покаяння» А. Веделя [4].

Під час ювілейних святкувань у Бельгії, 8 листопада 1987 року в репрезентативній залі «Маделен» відбулась святкова академія. Бельгійсько-український хор ім. Т. Шевченка з Намюр під проводом М. Вандам-Овітої виконав твір «Приклони, Господи» А. Веделя.

Відзначення Ювілею світового масштабу, які завершували парафіальні та крайові святкування, відбулося в Римі (Італія, Ватикан) 7–12 липня 1988 року за участю Глави Вселенської Церкви, папи Івана Павла II [35]. Кульмінацією римських святкувань була Понтифікальна Служба Божа у візантійському (українському) обряді старослов'янською мовою, яку вперше в історії римо-католицької церкви відправив Святійший Отець Папа Іван Павло II в базиліці св. Петра 10 липня 1988 року. Того ж дня після обіду в залі папи Павла VI у Ватикані, що має понад 7 тисяч місць, відбувся ювілейний концерт української духовної музики, на якому був присутній Папа з кардиналами і духовенством. До хорів, що брали участь у святкуваннях у Великій Британії, долучилися церковні хори: церкви св. Варвари у Відні (диригент А. Гнатишин); церкви св. Димитрія у Торонто (диригент М. Максимів); катедри св. Володимира Великого в Парижі (диригент В. Дратвінська); камерний хор при церкві Отців Василіян у Варшаві (диригент Я. Полянський); а також студентський хор «Тирса» з Вінніпегу (диригент В. Головка), хор «Тисячоліття» з Вінніпегу (диригент Ю. Гнатюк) та інші. Двогодинний концерт представляв трьохсотлітню історію української церковної музики, у тому числі «Покаяння» А. Веделя.

Для підвищення майстерності хорових диригентів для них проводились семінари, організовані 1976 року Комітетом Українців Канади в Анкастері (Онтаріо, Канада) з ініціативи відомого українського маестро Володимира Колесника. 1979 року їх організацію на себе перебрало «Українське музичне товариство Альберти» за фінансової підтримки провінційного уряду Альберти, Української канадської фундації ім. Т. Шевченка, Альбертсько-українського товариства для збереження культури, Фундації тисячоліття хрещення України, Братства св. Івана з Едмонтону та інших організацій. Диригент В. Колесник не тільки був ініціатором проведення перших з них, але упродовж двадцяти років відповідав за навчальну програму і був головним. На ці популярні семінари з'їжджалися диригенти з різних міст Канади, США, Австралії та Аргентини. Часто це були молоді талановиті музи-

¹ Партитури творів, які виконувалися, див. : [40, 136].

канти, які під проводом В. Колесника пізнавали характер української хорової музики. Програма навчання охоплювала різноманітні теми, у тому числі інтерпретацію творів А. Веделя [8].

Наукові дослідження та публіцистика про композитора не є багаточисельними. Одним з перших українських культурологів був митрополит Іларіон (Іван Огієнко). У праці «Українська культура» учений привертає увагу до української народної пісні та церковного співу, як оригінальної творчості народу. У розділі «Вплив української культури на московську» він пише про український церковний спів та його творців Д. Бортнянського, М. Березовського, А. Веделя [25, 107–110]. З боєм І. Огієнко-патріот говорив про русифікацію українського народу, «яка зносила нашу культуру, руйнувала наші звичаї, марудила нашу пісню...» [25, 233].

Першим музикознавцем української діаспори, хто писав про А. Веделя, був Олександр Кошиць. Він згадує про композитора у статті «Про хоровий спів в Україні» [7, 370], інтерв'ю для газети «Свобода» [7, 477], у плані-програмі до «Історії української музичної культури», над якою працював в останні роки життя [7, 533]. У розвідці «Про українську пісню і музику» у розділі «Церковна музика» [7, 356], автор вперше означає національні риси композитора, «у творчості якого поєдналися всі первні національного мистецтва – Лаврський спів, релігійний кант, козацька дума і народна пісня», яка «була настільки національна, українська, що в московському співі утворився характерний напрям – «малоросізм» [7, 356]. У підрозділі «Артемій Лук'янович Ведель» [7, 363–365], О. Кошиць дає невеличку біографічну довідку і дуже точну характеристику творчості: «Веделя треба вважати першим і найбільшим речником національної субстанції в українській церковній музиці. Коріння його мелодики простягається у всі шари й галузі нашої музичної стихії того часу, однаково як в канти, якими повна була тодішня Академія, так і в народну пісню, козацьку думу, народні голосіння, релігійно-моралістичні лірницькі псалми, спів Києво-Печерської Лаври та церковний Ірмолой. З цих джерел походять релігійні настрої музики Веделя, живиться її тематика, формується їх мова. Але національні первні в музиці він "опрацьовує", а "перетоплює" в своїй душі. Він творить національно, причому так, що національна стихія не уярмлюється, а зостається завше ясною, динамічною і активною, без огляду на італійсько-європейську форму, в яку вона вилилась. Це тим більше цікаво, що в часи Веделя не було ще взагалі мови про "національні течії" в музиці. Творчий розмах Веделя перевищує його технічні засоби й можливості...» [7, 364].

Згадував про А. Веделя у багатьох своїх публікаціях Василь Витвицький.

Однак, першу ґрунтовну монографію про А. Веделя пише Ігор Соневицький (1926–2006) [29]. Незадовільний стан висвітлення в українському музикознавстві середини ХХ століття творчості композиторів ХVIII – початку ХІХ століття (М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя), трактування перших двох радянським музикознавством як російських композиторів та замовчування останнього спонукало І. Соневицького до виправлення ситуації. У вступному слові автор зазначав: «Наша праця має завдання заповнити цю жалюгідну прогалину в історії нашої музики, даючи по змозі якнайповніший нарис життєпису Артема Веделя та огляд його музичної спадщини в історичному аспекті, залишаючи поки що на боці музикологічне опрацювання його творчості» [29, 10–11]. Протягом десяти років дослідник, не маючи можливості працювати на рідних землях, опрацьовував матеріали в публічних бібліотеках Північної Америки та Європи, приватних книгозбірнях, збирав нотний матеріал із колекцій О. Кошиця (Вінніпег, Канада), П. Россіневич-Щуровської (Прага, Чехословаччина), А. Гнатишина (Відень, Австрія) та ін. На основі глибокого

порівняльного аналізу багатьох джерел (російських, українських, зарубіжних), починаючи з XVIII століття і до сучасності, він скрупульозно досліджує рід А. Веделя, реконструює хронологію життєпису митця, представляє історію його музичної спадщини, тематику концертів, світогляд композитора. Вперше зреконструйований І. Соневицьким список спадщини А. Веделя показав її багатство і складав два двохорні, двадцять один чотириголосий концерти, Літургію, Всеношну та значну кількість богослужбових частин та інших релігійних творів [29, 159–160]. На основі дослідження музикознавець мав ряд доповідей «Артем Ведель та його музична спадщина» на музикологічній секції УВАН у Нью-Йорку, і монографія вийшла друком також під її титулом, хоч була видана за власний кошт автора (2,5 тисяч доларів на друк та 500 – на копіювання матеріалів)¹. І. Соневицький, який представляв Український католицький університет (США), із доповіддю «Духовні концерти А. Веделя» виступав на конференціях в Українському католицькому університеті у Філадельфії (1987) та в Іллінойському університеті (1988).

При Українській вільній академії наук в США у 1960-х роках діяла музикологічна секція, яку очолював З. Лисько, пізніше – І. Соневицький. Останній часто виступав в УВАН з науковими доповідями. Серед тем, висвітлених науковцем, зокрема, були: «Музична освіта Артема Веделя» (29.05.1960), «Життєва трагедія Артема Веделя» (15.04.1962), «Доля Веделевої спадщини» (31.03.1963). У 1962–1972 роках у Твін Сіті (Міннеаполіс, Міннесота, США) видавався журнал-квартальник «Вісті-Herald» (1963–1970), пізніше – «Музичні вісті» (1970–1972) як бюлетень українського хору «Дніпро». Відділ музикологічної секції УВАН у США під окремою рубрикою, головним редактором якої був З. Лисько, надрукував тут статтю І. Соневицького про А. Веделя [30, 16–18]. Музичний публіцист Роман Савицький-мол. написав статтю про увічнення пам'яті М. Березовського, А. Веделя, Д. Бортнянського в діаспорі [28, 232–233]. Суспільно-політичний і науково-літературний місячник «Визвольний шлях» (Лондон, Велика Британія) надрукував статтю К. Куцюк-Кочинського про А. Веделя [19, 1143–1146].

Біобібліографічні довідники про українських композиторів підготували М. Дитиняк та І. Соневицький [9]. Довідник М. Дитиняк був одним з перших видань такого роду. Західний світ отримав відомості про композиторів, які працюють в Україні, а в Україні довідалися про композиторів діаспори. Англomовний словник І. Соневицького, який був надрукований у кінці XX століття, подавав відомості про українських композиторів (XVII–XX століття) як на материковій Україні, так і за її межами, вводив у науковий обіг закордонні джерела, невідомі в Україні факти з життя і творчості композиторів діаспори. Василь Витвицький підготував до Енциклопедії Українознавства статтю про розвиток української музики протягом XVIII–XIX століть [5, 869–873; 42, 582–588], в якій звернув увагу насамперед на церковну музику (поjawу першого друкованого ірмолю 1707 року, творення церковно-народних пісень – кантів та псалмів, творчість українських композиторів М. Березовського, А. Веделя та Д. Бортнянського, композиторів Галичини.

Збереження та публікації хорових творів Артемія Веделя у діаспорі актуалізувалися при кінці XX століття. Науково-богословський Інститут УПЦ у Баунд-Бруку (США) у 1970-х роках здійснив ряд видань під редагуванням і впорядкуванням Василя Завітневича (1899–1983), що складають золотий фонд української духовної музи-

¹ Про це з гіркою пише Ольга Соневицька у листі до О. Залеського [21].

ки. Збірник Літургійних співів, присвячений Тисячоліттю хрещення України-Руси [12], представляє антологію української Служби Божої: вміщено Літургії та її складові пісенні частини видатних українських композиторів XVII–XIX століть (М. Березовського, А. Веделя, Д. Бортнянського, П. Турчанинова, А. Львова), представників нового напрямку духовної музики XX століття. Це розширене і доповнене попереднє видання під його редакцією [31].

Вперше в діаспорі найповніше видання творів А. Веделя здійснив Ігор Соневицький [11]. Сьогодні в Інституті Літургійних Наук Українського Католицького Університету в м. Львові зберігається особовий архів композитора і музикознавця Ігора Соневицького із США Найповнішими є колекції нот А. Веделя, творчій спадщині якого І. Соневицький присвятив основну увагу й опублікував монографію і статті. В архіві знаходяться матеріали і документи до біографії композитора, фотоматеріали, звукозаписи його творів, щоденники і нотатки, матеріали для наукової діяльності, листування. Колекцію творів А. Веделя Ігор Соневицький розшукував і збирав усе своє життя. Це рукописні копії та рідкісні видання. Зведений каталог творів А. Веделя у фонді охоплює 96 позицій.

Протягом третьої хвилі української еміграції у Канаді утворюються культурні фундації, які мали на меті фінансово підтримувати мистецькі колективи та окремих діячів культури, дослідження та публікації їх творчості. Так, «Фундація Тисячоліття Хрещення України» підтримала видання «Українським музичним товариством Альберти» духовної спадщини А. Веделя, головним редактором якого був відомий диригент Володимир Колесник [2]. Хоч власне музичних товариств в діаспорі було обмаль, всі вони були діяльними. Марія Дитиняк, Ольга Логвиненко, Галина Котович пишуть про діяльність Українського музичного товариства Альберти в Канаді [8; 10; 23; 17]. Товариство, яке постало в 1972 році в Едмонтоні, мало за мету «об'єднати всі українські музичні сили для плекання української музики, влаштовувати музичні імпрези (концерти, радіо- та телевізійні передачі), у програму включати твори українських композиторів. Одночасно дбати про фахові рецензії українських музичних імпрез, плекати серед української спільноти почуття любови до української музики та почуття пошани до неї серед слухачів» [8, 128–129]. «Українське музичне товариство Альберти» (Едмонтон, Канада) активно займалося видавничою діяльністю. 2000 року спільно з Національною бібліотекою ім. В. Вернадського, Національною музичною академією ім. П.І. Чайковського (Київ) товариство видало найповніше зібрання духовної музики А. Веделя [2]. Дванадцять духовних хорових концертів та Літургія св. Іоанна Золотоустого були підготовлені до друку, зредаговані при збереженні автентичності авторського тексту Володимиром Колесником. Для доступності творів чужомовним виконавцям під нотами підготовлено транслітерацію текстів. Видання містить статті: Т. Гусарчук про А. Веделя та його творчість, переклад цієї статті англійською мовою В. Сергійчук і В. Мішалова, статтю В. Колесника про інтерпретацію творів А. Веделя та її переклад англійською В. Мішалова. М. Дитиняк вважає, що «це видання – визначне явище у процесі відродження музичних скарбів минулого. Воно сприятиме формуванню нового, більш об'єктивного уявлення про творчість видатного композитора і ширше про музично-історичний процес в українському мистецтві XVIII ст. Воно уможливить доступ до цінної музики виконавців і дослідників, поставить ім'я Артема Веделя поруч з іменами видатних композиторів світу, одночасно сприятиме популяризації української культури та дасть поштовх до піднесення духовності національної свідомости й гордості нашого народу за свою культуру» [8, 140].

Підсумовуючи, відзначимо, що українська діаспора, не зважаючи на відсутність будь-якої державної підтримки своєї культури, розпорошеність та інші об'єктивні обставини, зробила вагомий внесок у вшанування пам'яті видатного українського композитора Артемія Веделя, збереження і популяризацію його хорової спадщини. Пізнання цього внеску сприяє створенню цілісності української музичної культури, більш об'ємному сприйняттю величної постаті А. Веделя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Антонович М. Спогади. По світу з українською піснею. Людина-легенда / упоряд. О. Долгий. Київ : ЕСЕ, 2000. 325 с.
2. Артем Ведель. Божественна Літургія святого Іоанна Золотоустого та 12 духовних концертів / під ред. В. Колесника. Київ; Едмонтон; Торонто, 2000. 384 с. [Шедеври Української Класичної Хорової Музики].
3. Афіші та програми концертів за участю А. та М. Рудницьких (1939–1995). Архів Національної опери України. Ф. 573, спр. 250, папка 83.
4. Б. К. Ювілейна академія в Тисячоліття Хрищення Руси-України в Мюнхені. Свобода, 1988, 7 жовт., ч. 192.
5. Витвицький В. Історія музики. XVIII–XIX ст. Енциклопедія українознавства. Загальна частина. Репринтне відтворення видання 1949 р. Перевидання в Україні. Київ: Віпол, 1995. Т. 3. С. 869–873.
6. Гаєцька О. Концерт 1000-ліття Християнства України в Карнегі Голл. Свобода. 1988. 16 лист., ч. 218.
7. Головащенко М. Феномен Олександра Кошиця. Київ : Музична Україна, 2007. 588 с.
8. Дитиняк М. Українське музичне товариство. Західноканадський збірник. Ч. 3 / упор. Я. Славутич. Едмонтон, 1998. С. 128–140.
9. Дитиняк М. Українські композитори: біо-бібліографічний довідник. Едмонтон : Альбертський університет, 1986. 160 с .
10. Дитиняк М. Фундація Тисячоліття хрещення України. Західноканадський збірник. Ч. 4 / упор. Я. Славутич. Едмонтон : Канадське НТШ: Друкарня Видав. Спілки «Гомону України», 2000. С. 82–97.
11. Духовні твори Артемія Лукіяновича Веделя / ред. І. Соневицький. Нью-Йорк, 1985.
12. Збірник літургійних співів, присвячений тисячоліттю Української Православної церкви / [зредагував і впорядкував В. Завітневич]. Бавнд Брук, Нью-Джерзі: Видання УПЦ в США, 1979. 467 с.
13. Зотовська В. Концерт постової тріоди. Віра, 1978. Ч. 2 (10). С. 31.
14. Зотовська В. Концерт постової тріоди. Віра, 1979. Ч. 2 (14). С. 30–31.
15. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття : монографія. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. 1164 с.
16. [Б. п.]. Концерт Українського Хору. Український тиждень (Прага), 1938. 19 черв., ч. 25.
17. Котович Г. Українське музичне товариство Альберти, 1999–2007. Західноканадський збірник. Ч. 5. / ред. М. І. Сорока. Едмонтон–Острог, 2008. С. 442–444.
18. Кульчицький М. Духовні концерти Н. Городовенка (спогад). Київ (Філадельфія), 1961. №1(64). С. 26–30.
19. Куцюк-Кочинський К. Видатний український композитор Артем Ведель. Визвольний шлях (Лондон), 1984. Кн. № 9 / 438. С. 1143–1146.

20. Левинець В. Концертом релігійної музики Нью Йорк закінчив відзначування 1000-ліття Християнства в Україні. Свобода, 1988, 3 груд., ч. 230.
21. Лист Ольги Соневицької до Осипа Залеського від 2 січня 1967 (Бронкс, Н. Й.). Арк. 3–4 // Львівська Національна наукова бібліотека імені В. Стефаніка. Відділ рукописів. Архів О. Залеського (№ 276).
22. Лобачевский А. Цінне культурне надбання. Овид (Чикаго), 1958. Ч. 5 (94). С. 25–27.
23. Логвиненко О. Святкування 35-річчя Українського музичного товариства Альберти. Західноканадський збірник. Ч. 5. / ред. М. І. Сорока. Едмонтон–Острог, 2008. С. 437–441.
24. Невмируща пісня. Ювілейний альманах хору «Думка». 1949–1959. Нью-Йорк, 1960. 112 с.
25. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу. Київ : Абрис, 1991. 272 с.
26. Пархоменко Л. Передмова. Олександр Кошиць. Листи до друга (1904–1931) / упоряд., опрацювання текстів, коментарі, вступ ст., покажчик імен Л. О. Пархоменко. Київ : Рада, 1998. С. 5–13.
27. Парфентьева І. Хорові твори А. Веделя за кордоном. Теоретичні та практичні питання культурології: зб. наук. статей. Вип. XVI. Мелітополь: Вид-во «Сана», 2004. С. 18–22.
28. Савицький Р.-мол. Ушанування Березовського, Бортнянського та Веделя в Північній Америці. КАЛОФΩONIA/KALOPHONIA: наук. зб. статей і матеріалів з історії церковної монодії та гимнографії, число 3: До 60-ліття Крістіяна Ганніка та Юрія Ясіновського. Львів: Вид-во Укр. Католицького ун-ту, 2006. С. 232–233.
29. Соневицький І. Артем Ведель і його музична спадщина. УВАН в США. Музикологічна секція. Нью-Йорк, 1966. 177 с.
30. Соневицький І. Повернення Веделя у Київ; знайомство з ген. Леванідовим. Вісті, 1966. Ч. 1 (16). С. 6–18.
31. Співи на Літургії: Партитура / [ред. і упор. В. Завітневич] / Науково-Богословський ін-т УПЦ в США, Музичний відділ. Нью-Йорк, 1963. 399 с.
32. Тисячоліття Християнства в Україні. Урочистості 1988 року / гол. ред. О. Зінкевич. Нью-Йорк : Крайовий Комітет Тисячоліття Християнства в Україні, 1992. 523 с.
33. Українські хори і солісти в Мюнхені : зб. з культурного життя українців у Мюнхені, присвячено 25- літтю існування екзархії українців католиків і 40-літтю УАПЦ та ЦПУЕН в Зах. Німеччині / зібрав і опрацював інж. Д. Білий. Мюнхен: видання II, 1945–1985. 209 с.
34. Українці в Чикаго й Ілліной. В тисячоліття Хрещення України : зб.-довідник / ред. і упоряд. Дарія Маркусь. Чикаго, 1989. 395 с.
35. Фрагменти із величавих святкувань Тисячоліття християнства в Римі. Свобода, 1988, 23 лип., ч. 139.
36. Червінський І. Візантійський хор Мирослава Антоновича та його дискографія. КАЛОФΩONIA/KALOPHONIA: наук. зб. статей і матеріалів з історії церковної монодії та гимнографії, число 1. Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2002. С. 161–174.
37. Шевців І., о. Відзначення ювілею тисячоліття хрищення Руси-України в Австралії. Австралія : коштом автора, 1997. 371 с.
38. Шибанов Г. Нестор Городовенко. Життя і творчість. Київ : Вид-во імені Олени Теліги, 2001. 248 с.
39. Щербаківський В. Олександр Антонович Кошиць. Лондон : Накладом Української видавничої спілки, 1955. 53 с.
40. Ювілейний міжнародний концерт 1000-ліття хрещення України. 988–1988. Royal Albert Hall. London. 29. 05.1988. Пам'яткова програма. / ред. В. Луців. Лондон, 1988. 136 с.

41. Sonevyts'kyi I., Palidvor-Sonevyts'ka N. Dictionary of Ukrainian Composers. L'viv : Union of Ukrainian Composers, 1997. 336 p.
42. Wytwycky W. History of Ukrainian Music. Eighteenth and Nineteenth Centuries. Ukraine. A Concise Encyclopaedia / Edited by Volodymyr Kubijovyč. Volume II. University of Toronto press, 1971. P. 582–588.

REFERENCES

1. Antonovych, M. (2000). Spohady. Po svitu z ukrayinskoyu pisneyu. Lyudyna-lehenda [Memoirs. In the world with the Ukrainian song. Legend]. Uporyad. O. Dolhyy. Kyiv: ESE, 325 p. [In Ukrainian].
2. (2000). Artem Vedel'. Bozhestvenna Liturhiya svyatoho Ioanna Zoloustoho ta 12 dukhovnykh kontsertiv [Divine Liturgy of St. John of Gold and 12 spiritual concerts] / pid red. Volodymyra Kolesnyka. Kyiv; Edmonton; Toronto, 384 p. [Shedevry Ukrayins'koyi Klasychnoyi Khorovoyi Muzyky]. [In Ukrainian].
3. Afishi ta prohramy kontsertiv za uchastyu A. ta M. Rudnyts'kykh (1939–1995) [Posters and programs of concerts with participation of A. and M. Rudnitsky (1939–1995)]. Arkhiv Natsional'noyi opery Ukrayiny. F. 573, spr. 250, papka 83. [In Ukrainian].
4. B. K. (1988). Yuvileyna akademiya v Tysyacholittya Khryshchennya Rusy-Ukrayiny v Myunkheni. [Jubilee Academy in the Millennium of the Baptism of Rus-Ukraine in Munich]. *Svoboda, October 7, ch. 192*. [In Ukrainian].
5. Vytvyts'kyi, V. (1995). Istoriya muzyky. XVIII–XIX st. [History of music. XVIII–XIX centuries]. Entsyklopediya ukrayinoznavstva. Zahal'na chastyna. Reprintne vidtvorennya vydannya 1949 r. Perevydannya v Ukrayini. Kyiv: Vipol. T. 3. P. 869–873. [In Ukrainian].
6. Hayets'ka, O. (1988). Kontsert 1000-littya Khrystyyanstva Ukrayiny v Karnegi Holl. [Concert of the 1000th anniversary of Ukrainian Christianity in Carnegie Hall]. *Svoboda, November 16, ch. 218*. [In Ukrainian].
7. Holovashchenko, M. (2007). Fenomen Oleksandra Koshytsya. [The phenomenon of Alexander Koshits]. Kyiv: Muzychna Ukrayina, 588 p. [In Ukrainian].
8. Dytynyak, M. (1998). Ukrayins'ke muzychne tovarystvo. [Ukrainian Music Society]. *Zakhidnokanads'kyy zbirnyk. Ch. 3 / upor. Ya. Slavutych*. Edmonton, Kanada, pp. 128–140. [In Ukrainian].
9. Dytynyak, M. (1986). Ukrayins'ki kompozytory: bio-bibliohrafichnyy dovidnyk. [Ukrainian composers: bio-bibliographic guide]. Edmonton: Al'berts'kyy universytet, 160 p. [In Ukrainian].
10. Dytynyak, M. (2000). Fundatsiya Tysyacholittya khreshchennya Ukrayiny. [Foundation of the Millennium of the Baptism of Ukraine]. *Zakhidnokanads'kyy zbirnyk. Ch. 4 / upor. Yar Slavutych*. Edmonton: Kanads'ke NTSh: Drukarnya Vydav. Spilky «Homonu Ukrayiny», pp. 82–97. [In Ukrainian].
11. (1985). Dukhovni tvory Artemiya Lukyanovycha Vedelya [Spiritual works of Artemia Lukyanovich Vedel] / red. I. Sonevyts'kyi. New-York. [In Ukrainian].
12. (1979). Zbirnyk liturhiynykh spiviv prysvyachenyy tysyacholittyu Ukrayins'koyi Pravoslavnoyi tserkvy [Collection of liturgical chants dedicated to the millennium of the Ukrainian Orthodox Church]. Zredahuvav i vporyadkuvav Vasyl' Zavitnevych. Bavnd Bruk, N'yu-Dzherzi: Vydannya UPTs v SShA, 1979. 467 p. [In Ukrainian].
13. Zotovs'ka, V. (1978). Kontsert postovoyi triodi. [Concert of the fasting triode]. *Vira, Ch. 2 (10), p. 31*. [In Ukrainian].
14. Zotovs'ka, V. (1979). Kontsert postovoyi triodi. [Concert of the fasting triode]. *Vira, Ch. 2 (14), pp. 30–31*. [In Ukrainian].

15. Karas', H. (2012). Muzychna kul'tura ukrayins'koyi diaspory u svitovomu chasoprostori XX stolittya [Musical culture of the Ukrainian diaspora in the world time period of the twentieth century] : monohrafiya. Ivano-Frankivs'k : Tipovit, 1164 p. [In Ukrainian].
16. [B. p.]. (1938). Kontsert Ukrayins'koho Khoru [Concert of the Ukrainian Choir]. *Ukrayins'kyy tyzhden' (Praha), June 19, ch. 25.* [In Ukrainian].
17. Kotovych, H. (2008). Ukrayins'ke muzychne tovarystvo Al'berty, 1999–2007 [Alberti Ukrainian Music Society, 1999-2007]. *Zakhidnokanads'kyy zbirnyk. Ch. 5. / red. M. I. Soroka.* Edmonton – Ostroh, pp. 442–444. [In Ukrainian].
18. Kul'chyts'kyy, M. (1961). Dukhovni kontserty N. Horodovenka (spohad) [Spiritual concerts by N. Gorodovenko (memoirs)]. *Kyiv (Filadel'fiya), 1(64), pp. 26–30.* [In Ukrainian].
19. Kutsyuk-Kochyns'kyy, K. (1984). Vydatnyy ukrayins'kyy kompozytor Artem Vedel'. [Outstanding Ukrainian composer Artem Vedel]. *Vyzvol'nyy shlyakh (London), Kn. № 9 / 438, pp. 1143–1146.* [In Ukrainian].
20. Levynets', V. (1988). Kontsertom relihiynoyi muzyky Nyu York zakinchyv vidznachuvannya 1000-littya Khrystyianstva v Ukrayini. [Concert of religious music New York ended the celebration of the 1000th anniversary of Christianity in Ukraine]. *Svoboda, 1988, 3 hrud., ch. 230.* [In Ukrainian].
21. Lyst Ol'hy Sonevyts'koyi do Osypa Zales'koho vid 2 sichnya 1967 (Bronks, N. Y.). [Letter from Olga Sonevitska to Osip Zaleski from January 2, 1967 (Bronx, N. Y.)]. Ark. 3–4. L'vivs'ka Natsional'na naukova biblioteka imeni V. Stefanyka. Viddil rukopysiv. Arkhiv O. Zales'koho (№ 276). [In Ukrainian].
22. Lobachevskyy, A. (1958). Tsinne kul'turne nadbannya. [Valuable cultural heritage]. *Ovyd (Chykaho), Ch. 5 (94), pp. 25–27.* [In Ukrainian].
23. Lohvynenko, O. (2008). Svyatkuvannya 35-richchya Ukrayins'koho muzychnoho tovarystva Al'berty. [Celebrating the 35th anniversary of the Ukrainian Music Society of Alberta]. *Zakhidnokanads'kyy zbirnyk. Ch. 5. / red. M. I. Soroka.* Edmonton – Ostroh, pp. 437–441. [In Ukrainian].
24. (1960). Nevmyrushcha pisnya. Yuvileyyny al'manakh khoru «Dumka». 1949–1959. [An immortal song. Jubilee Almanac of Choir “Dumka”. 1949–1959]. New-York, 112 p. [In Ukrainian].
25. Ohiyenko, I. (1991). Ukrayins'ka kul'tura: korotka istoriya kul'turnoho zhyttya ukrayins'koho narodu. [Ukrainian culture: a brief history of the cultural life of the Ukrainian people]. Kyiv: Abrys, 272 p. [In Ukrainian].
26. Parkhomenko, L. (1998). Peredmov. [Preface]. Oleksandr Koshyts'. Lysty do druha (1904-1931) / uporyad., opratsyuvannya tekstiv, komentari, vstup st., pokazhchyk imen L. O. Parkhomenko. Kyiv: Rada, 1998, pp. 5–13. [In Ukrainian].
27. Parfent'yeva, I. (2004). Khorovi tvory A. Vedelya za kordonom. [Choral works by A. Vedel abroad]. Teoretychni ta praktychni pytannya kul'turolohiyi: zb. nauk. statey. Vyp. KhVI. Melitopol': Vyd-vo «Sana», pp. 18–22. [In Ukrainian].
28. Savyts'kyy, R.-mol. (2006). Ushanuvannya Berezovs'koho, Bortnyans'koho ta Vedelya v Pivnichniy Amerytsi. [Honoring Berezovsky, Bortniansky and Vedel in North America]. *КАЛОΦΩΟΝΙΑ/KALOPHONIA: nauk. zb. statey i materialiv z istoriyi tserkovnoyi monodiyi ta hymnografii, chyslo 3: Do 60-littya Kristiyana Hannika ta Yuriya Yasinovs'koho.* L'viv: Vyd-vo Ukr. Katolyts'koho un-tu, pp. 232–233. [In Ukrainian].
29. Sonevyts'kyy, I. (1966). Artem Vedel' i yoho muzychna spadshchyna. [Artem Vedel and his musical heritage]. *UVAN v SSHA. Muzykolohichna sektsiya.* New-York, rotaprynt, 177 p. [In Ukrainian].
30. Sonevyts'kyy, I. (1966). Povnennya Vedelya u Kyiv; znayomstvo z hen. Levanidovym. [Return of Vedel to Kiev; acquaintance with gene. Levanidovym]. *Visti, Ch.1 (16), pp. 16–18.* [In Ukrainian].

31. (1963). Spivy na Liturhiyi: Partytura [Singing at the Liturgy: Score] / [red. i upor. V. Zavitnevych] / Naukovo-Bohoslovs'kyi in-t UPTs v SShA, Muzychnyy vidil. New-York, 399 p. [In Ukrainian].
32. (1992). Tsyacholittya Khrystyianstva v Ukrayini. Urochystosti 1988 roku [Millennium of Christianity in Ukraine. Celebrations of 1988] / hol. red. Osyp Zinkevych. N'yu-York: Krayovyy Komitet Tsyacholittya Khrystyianstva v Ukrayini, 523 p. [In Ukrainian].
33. (1945–1985). Ukrayins'ki khory i solisty v Myunkheni: zb. z kul'turnoho zhyttya ukrayintsiv u Myunkheni, prysvyacheno 25-t' littyu isnuvannya ekzarkhiyi ukrayintsiv katolykiv i 40-littyu UAPTs ta TsPUEN v Zakh. Nimechchyni. [Ukrainian choirs and soloists in Munich: collection on the cultural life of Ukrainians in Munich, dedicated to the 25th anniversary of the existence of the exarchy of Ukrainian Catholics and the 40th anniversary of the Ukrainian Orthodox Church and CPUEN in West Germany] / zibrav i opratsyuvav inzh. D. Bilyy. Myunkhen: vydannya II., 209 p. [In Ukrainian].
34. (1989). Ukrayintsi v Chykaho y Illiynoy. V tsyacholittya Khreshchennya Ukrayiny: zb.-dovidnyk. [Ukrainians in Chicago and Illinois. In the Millennium of the Baptism of Ukraine: collection-guide] / red. i uporyad. Dariya Markus'. Chykaho, 395 p. [In Ukrainian].
35. (1988). Fragmenty iz velychavykh svyatkuvan'. Tsyacholittya khrystyianstva v Rymi. [Fragments of the great celebrations of the Millennium of Christianity in Rome]. *Svoboda*, July 23, ch. 139. [In Ukrainian].
36. Chervins'kyi, I. (2002). Vizantiys'kyi khor Myroslava Antonovycha ta yoho dyskografiya. [Byzantine choir by Myroslav Antonovich and his discography]. ΚΑΛΟΦΩΝΙΑ/KALOPHONIA: nauk. zb. stately i materialiv z istoriyi tserkovnoyi monodiyi ta hymnografii, chyslo 1. L'viv: Vyd-vo L'vivs'koyi Bohoslovs'koyi Akademiyi, pp. 161–174. [In Ukrainian].
37. Shevtsiv, o. I. (1997). Vidznachennya yuvileyu tsyacholittya khryshchennya Rusy-Ukrayiny v Avstraliyi. [Celebration of the Millennium anniversary of the baptism of Rus-Ukraine in Australia]. Avstraliya: koshtom avtora, 371 p. [In Ukrainian].
38. Shybanov, H. (2001). Nestor Horodovenko. Zhyttya i tvorchist'. [Nestor Horodovenko. Life and creativity]. Kyiv: Vyd-vo imeni Oleny Telihy, 248 p. [In Ukrainian].
39. Shcherbakivs'kyi, V. (1955). Oleksander Antonovych Koshyts'. [Aleksander Antonovich Koshits]. London: Nakladom Ukrayins'koyi vydavnychoyi spilky, 53 p. [In Ukrainian].
40. (1988). Yuvileynyy mizhnarodnyy kontsert 1000-littya khreshchennya Ukrayiny. 988–1988. Royal Albert Hall. London. 29. 05. 1988. Pam'yatkova prohrama. [Anniversary international concert of the 1000th anniversary of the baptism of Ukraine. 988-1988. Royal Albert Hall. London 29. 05. 1988. A memorable program] / red. V. Lutsiv. London, 136 p. [In Ukrainian].
41. Sonevys'kyi, I., Palidvor-Sonevys'ka, N. (1997). Dictionary of Ukrainian Composers. L'viv: Union of Ukrainian Composers, 336 p. [In English].
42. Wytwycky, W. (1971). History of Ukrainian Music. Eighteenth and Nineteenth Centuries. Ukraine. A Concise Encyclopaedia. Edited by Volodymyr Kubijovyč. Volume II. University of Toronto press, pp. 582–588. [In English].

Стаття надійшла до редакції 14.12.2017 р.

Ganna Karas

<https://orcid.org/0000-0002-8235-8940>;
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;
karasg@ukr.net

**THE IMAGE OF ARTEM VEDEL IN CULTURAL AND ARTS
INTROSPECTION OF UKRAINIAN DIASPORA**

Relevance of the study. The personality of the outstanding Ukrainian composer Artemiy Wedel and his work are depicted through the culture and arts reflections of the ukrainian diaspora of the 20th century. Attention is focused on the representation of three vectors: the performing of A. Vedel's choral legacy outside Ukraine, scientific researches and publications as to composer's life, preservation and publication of his choral works. Main objective of the study is to clarify composer's personality and his creative legacy in the framework of cultural and artistic reflections of the Ukrainian diaspora in the twentieth century. To achieve it, the following tasks should be done: to find corresponding publications and other sources and to determine the direction of the presentation of A. Vedel's works by the Ukrainian diaspora. The sources of the study were printed music and publications of artists and publicists of the Ukrainian diaspora.

The research methodology includes historical, cultural and logical methods, together with the analysis of the historiography of the scientific problems and the place of Ukrainian composer Artemiy Vedel and his work in the cultural and artistic introspection of the Ukrainian diaspora of the twentieth century. How the study was done. The performing of Artemiy Vedel's choral works in different countries throughout the twentieth century was analyzed.

Results and conclusions. Ukrainian diaspora made a significant contribution into commemorating the outstanding Ukrainian composer Artemiy Vedel and into preserving and popularizing of his choral legacy.

Significance. The scientific novelty of the work is that it considers the problem in a new format, expanding its scope to realize the creativity of Artemiy Vedel's works in the global context.

Keywords: composer, choral works, Ukrainian diaspora, research, performance, the image of Artemiy Vedel.

Карась А. В.

<https://orcid.org/0000-0003-1440-7461>
Прикарпатський національний університет
імени Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна);
karasg@ukr.net

**ФИГУРА АРТЕМИЯ ВЕДЕЛЯ В РЕФЛЕКСИЯХ КУЛЬТУРЫ И
ИСКУССТВА УКРАИНСКОЙ ДИАСПОРЫ**

Актуальность исследования. Освещена личность выдающегося украинского композитора Артемия Веделя и его творчество в рефлексиях культуры и ис-

куства украинской диаспоры XX века. Внимание сконцентрировано на представлении трех векторов: исполнения хоровой музыки А. Веделя за пределами Украины; научных исследованиях и публицистике о композиторе; сохранении и публикации его хоровых произведений. Основная цель исследования – прояснить личность композитора и его творческое наследие в рефлексиях культуры и искусства украинской диаспоры в двадцатом веке.

Источниками исследования были публикации деятелей музыкальной культуры и публицистов украинской диаспоры, нотные издания. Методология исследования включает в себя исторические, культурные и логические методы, анализ историографии научных проблем и места украинского композитора Артема Веделя и его творчества в культурной и художественной интроспекции украинской диаспоры двадцатого века. Проанализировано исполнение хоровых произведений Артема Веделя в разных странах на протяжении всего двадцатого века.

Результаты и выводы. Украинская диаспора сделала огромный вклад в почтение памяти выдающегося украинского композитора Артемия Веделя, сохранение и популяризацию его хоровых произведений. Научная новизна работы заключается в том, что она рассматривает проблему в новом формате, расширяя ее возможности для реализации творчества произведений Артема Веделя в глобальном контексте.

Ключевые слова: композитор, хоровые произведения, украинская диаспора, исследования, исполнительство, фигура Артемия Веделя.